

Benedykt Opałka

WYBRANE DOCHODY BUDŻETÓW GMIN PRZEKAZYWANE Z BUDŻETU PAŃSTWA W UKŁADZIE PRZESTRZENNYM W POLSCE W LATACH 2004–2011

Wprowadzenie

Przystąpienie Polski do Unii Europejskiej oraz objęcie Polski polityką spójności w okresach programowania 2004–2006 oraz 2007–2013 wyzwoliło głębokie i różnokierunkowe zmiany społeczno-gospodarcze. Zmiany te zarysowały się szczególnie wyraźnie w ujęciu regionalnym i lokalnym. Istotną rolę w tym procesie odgrywają jednostki organizacyjne sektora publicznego, które w sposób naturalny stały się beneficjentami wsparcia ze strony Unii Europejskiej w ramach polityki spójności. Odnotowano wyraźny wzrost znaczenia jednostek samorządu terytorialnego stopnia podstawowego, a także podniesienie rangi regionu jako jednostki przestrzennej oraz ekonomiczno-administracyjnej w procesach rozwoju społeczno-gospodarczego. Jednocześnie rozwój społeczno-gospodarczy po roku 2004 odbywał się w warunkach występowania dość znacznych dysproporcji w ujęciu przestrzennym. Dysproporcje te występowały w różnych dziedzinach i już wówczas były przedmiotem ukierunkowanych, konsekwentnych działań, co miało prowadzić do ograniczenia negatywnych skutków nadmiernego zróżnicowania przestrzennego. Należy przy tym podkreślić, że planowany rozwój regionalny i lokalny oraz spodziewana poprawa warunków życia mieszkańców wiązały się z koniecznością ponoszenia znacznych nakładów inwestycyjnych, głównie w zakresie infrastruktury technicznej i społecznej. Rozwiązanie problemów finansowania inwestycji wymagało łączenia środków z różnych źródeł, zwłaszcza własnych zasobów publicznych oraz zasobów pochodzących z budżetu Unii Europejskiej. Współfinansowanie zadań w takiej formule nadal stanowi dla Polski szansę przeprowadzenia znaczących zmian nie tylko w sferze infrastruktury, a także w strukturze gospodarki.

Współczesne koncepcje rozwoju regionalnego i lokalnego wiele uwagi poświęcają rozwojowi opartemu na czynnikach o charakterze endogenicznym. Oznacza to szerokie wykorzystywanie zasobów własnych na potrzeby inicjowania i wdrażania procesów rozwoju, przy założeniu maksymalnej mobilizacji i optymalizacji

wykorzystania zasobów na danym terenie, włączając w to kapitał, pracę oraz instytucjonalne zasoby i lokalną infrastrukturę¹. Podejmowane działania opierają się na założeniu, że lokalne fundusze są efektywniej wykorzystywane niż fundusze centralne w sytuacji ich ukierunkowania na cele rozwoju lokalnej infrastruktury technicznej i społecznej. Założenie to wiąże się z dążeniem do rozwoju na danym obszarze własnych zasobów, rozwijaniem nowych technologii i produktów oraz ogólnym wzrostem jakościowym warunków dla działalności gospodarczej i osadnictwa.

Realizacja postulatu rozwoju opartego na czynnikach endogenicznych dość często utożsamiana jest z dążeniem do zwiększania możliwości podejmowanie samodzielnych decyzji przez władze samorządowe oraz przekonaniem, że korzystanie ze środków uzyskiwanych w formie dotacji celowych i subwencji pozostawia w znacznym stopniu możliwość wpływu administracji rządowej na zarządzanie zasobami publicznymi, w tym szczególnie zasobami finansowymi, jednostki samorządu terytorialnego. Rozważając znaczenie poszczególnych źródeł dochodów budżetowych w zarządzaniu finansami, należy jednak określić, jaką swobodę mają samorządy nie tylko w zakresie gromadzenia środków budżetowych, ale również ich wydatkowaniu². Dochody przekazywane jednostkom samorządu terytorialnego za pośrednictwem budżetu państwa, mające zatem charakter zewnętrzny, wpisują się jednoznacznie w instrumentarium polityki rozwoju, mimo ich niewątpliwie ograniczającego charakteru w zakresie samodzielności finansowej tych jednostek. Dochody te pełnią jednocześnie funkcję wsparcia wybranych obszarów problemowych, wymagających szczególnej interwencji i jednocześnie kontroli określonej części gospodarki finansowej samorządu terytorialnego przez instytucje administracji państwowej.

W pracy zaprezentowane zostały wyniki badań dochodów budżetowych gminnych jednostek samorządu terytorialnego w Polsce obejmujące lata 2004–2011. Opracowanie stanowi część szerszej zakrojonych i przeprowadzonych w latach ubiegłych badań obejmujących zmiany w zakresie gospodarki budżetowej jednostek samorządu terytorialnego w Polsce w odniesieniu do dochodów oraz wydatków budżetowych. Z uwagi na ograniczone możliwości prezentacji wyników przedstawiono zmiany w poziomie dochodów gmin z tytułu udziału w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa (PIT i CIT), subwencji oraz dochodów związanych z realizacją programów i projektów unijnych, w podziale na zróżnicowane kategorie dochodów Polsce w latach 2004–2011³. Rozważając problematykę zasilania finansowego budżetów gmin, w badaniu uwzględniono wszystkie kategorie składające się

¹ A. Klasik, *Zarządzanie rozwojem lokalnym*, w: *Zarządzanie rozwojem gminy w zespołach miejsko-przemysłowych*, pr. zb. pod red. F. Kuźnika, Wydawnictwo AE w Katowicach, Katowice 1996, s. 16.

² Szerzej zob. L. Węgrzyn, *Samodzielni – niesamodzielni*, „Przegląd Komunalny” 2006, nr 6, s. 90.

³ W latach 2011–2012 pracownicy Zakładu Zarządzania w Sektorze Publicznym w Katedrze Samorządu Terytorialnego i Gospodarki Lokalnej – K. Jarosiński i B. Opałka – opracowali temat badawczy „Zarządzanie

na ogół dochodów budżetowych. Z uwagi na ograniczone możliwości zakres tematyczny przedłożonego opracowania zawężony został do trzech kategorii dochodów przekazywanych do gmin z budżetu państwa, które w znaczącym stopniu wpływają na gospodarkę budżetową gmin w Polsce.

1. Charakterystyka wybranych dochodów budżetów gmin przekazywanych z budżetu państwa Polsce w latach 2004–2011

W strukturze dochodów budżetów gmin znaczącą pozycję stanowią strumienie pieniężne przekazywane gminom w postaci udziału w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa. Z uwagi na zróżnicowany stopień rozwoju społeczno-gospodarczego pomiędzy regionami w Polsce w latach 2004–2011 odnotowano znaczące dysproporcje w poziomie dochodów z tego tytułu oraz duże zróżnicowanie międzyregionalne pod względem udziału tej kategorii dochodów w dochodach budżetowych ogółem gmin. W całym omawianym okresie najwyższy poziom bezwzględny dochodów odnotowano w województwie mazowieckim. Jeśli w roku 2004 dochody tej kategorii wyniosły 3,78 mld zł, to już w roku 2011 kształtowały się na poziomie 6,46 mld zł. Relatywnie wysoki poziom dochodów regionu mazowieckiego w stosunku do regionów pozostałych wynikał z silnie dodatniego wpływu sytuacji gospodarczej w aglomeracji warszawskiej na pozostałą część regionu.

Relatywnie wysokie dochody odnotowano w omawianym okresie w województwie śląskim. O ile w roku 2004 dochody te wyniosły 2,19 mld zł, o tyle już w roku 2011 kształtowały się na poziomie 3,87 mld zł. Stosunkowo niskie dochody z tytułu udziału w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa razem odnotowano w mniejszych regionach (opolskie, lubuskie), a także w regionach o stosunkowo niskim poziomie rozwoju gospodarczego (podlaskie, świętokrzyskie, warmińsko-mazurskie). W roku 2004, zgodnie z danymi zamieszczonymi w tabeli 1, pomiędzy poszczególnymi regionami w Polsce występowały duże różnice. Jeśli różnica w poziomie dochodów podatkowych w omawianej kategorii podatkowej pomiędzy gminami o najwyższej i najniższej kwocie dochodów w roku 2004 wyniosła 3,44 mld zł (region mazowiecki oraz region lubuski), to już w roku 2011 różnica pomiędzy tymi województwami o skrajnym poziomie dochodów wynosiła 5,92 mld zł (województwo mazowieckie oraz opolskie).

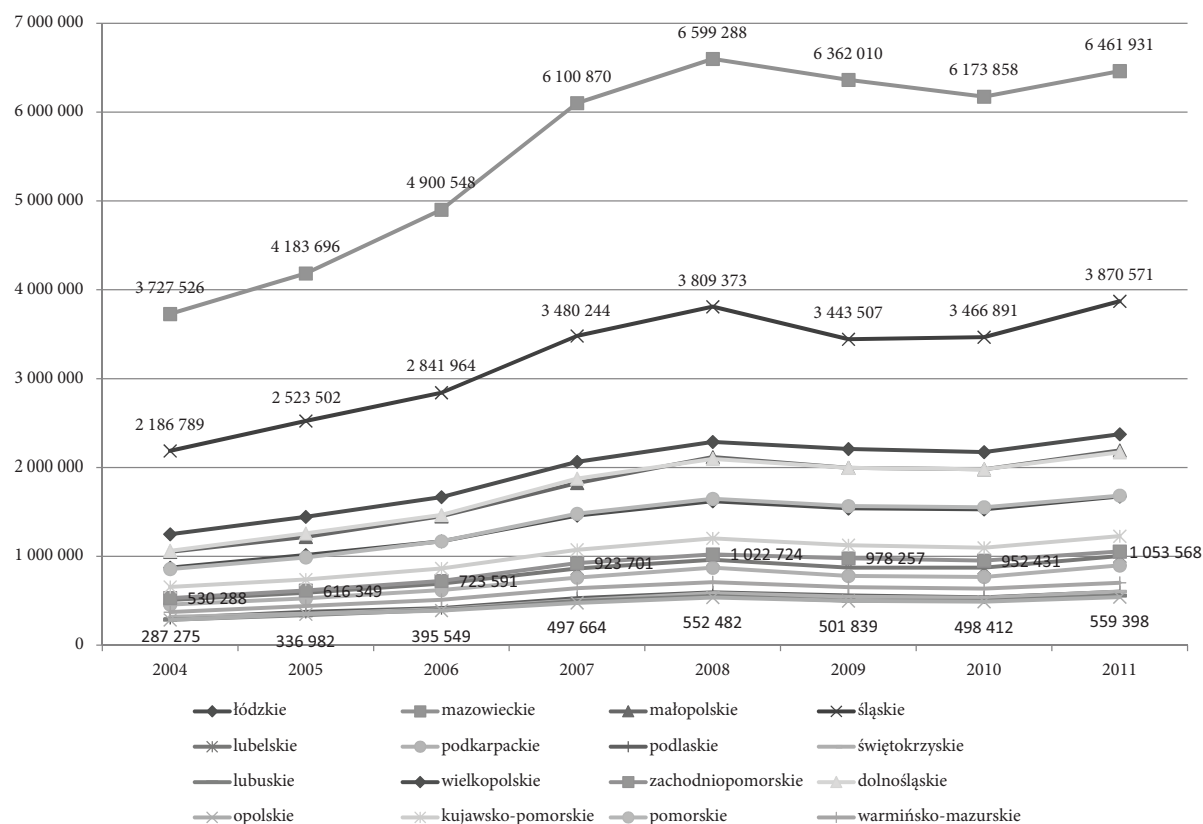
Tabela 1. Dochody budżetów gmin z tytułu udziału w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa razem w układzie regionalnym (w tys. zł)

Wyszczególnienie	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Łódzkie	872 204	1 013 996	1 168 778	1 458 924	1 620 372	1 539 334	1 529 112	1 674 702
Mazowieckie	3 727 526	4 183 696	4 900 548	6 100 870	6 599 288	6 362 010	6 173 858	6 461 931
Małopolskie	1 049 286	1 217 769	1 450 698	1 824 578	2 117 001	1 996 462	1 978 957	2 192 764
Śląskie	2 186 789	2 523 502	2 841 964	3 480 244	3 809 373	3 443 507	3 466 891	3 870 571
Lubelskie	508 937	590 381	692 662	863 516	961 191	871 539	871 497	1 002 289
Podkarpackie	457 509	526 507	619 467	760 445	871 893	779 177	767 590	897 205
Podlaskie	306 052	375 010	417 273	528 594	594 794	560 198	539 199	601 654
Świętokrzyskie	318 168	353 145	405 775	505 021	584 680	545 406	533 079	604 017
Lubuskie	287 275	336 982	395 549	497 664	552 482	501 839	498 412	559 398
Wielkopolskie	1 249 075	1 444 145	1 667 282	2 064 242	2 288 363	2 208 555	2 173 877	2 373 954
Zachodniopomorskie	530 288	616 349	723 591	923 701	1 022 724	978 257	952 431	1 053 568
Dolnośląskie	1 062 745	1 257 765	1 466 050	1 875 275	2 096 811	1 996 780	1 979 023	2 170 970
Opolskie	284 303	349 258	390 071	476 637	537 120	497 960	490 092	541 270
Kujawsko-pomorskie	655 861	738 878	864 344	1 074 449	1 202 678	1 125 633	1 096 513	1 226 421
Pomorskie	857 200	988 027	1 169 203	1 479 435	1 647 325	1 566 031	1 552 907	1 683 802
Warmińsko-mazurskie	372 055	441 584	510 444	640 554	709 570	653 876	637 130	702 845

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych, GUS, Warszawa 2012.

Wzrost dochodów budżetowych gmin z tytułu udziału w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa razem był uwarunkowany oddziaływaniem czynników o charakterze regulacyjnym, związanym ze zmianami wielkości udziałów, jak również stanowił pochodną zmian w sytuacji dochodowej ludności oraz podmiotów gospodarczych, czego wyrazem był wzrost przepływów związanych z powyższym podatkiem. Wzrost dochodów z tytułu udziału w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa razem był zatem odzwierciedleniem zmian zachodzących w gospodarce i jako taki powinien być oceniany pozytywnie. Nieco inny wymiar ekonomiczny mają jednak powiększające się dysproporcje w poziomie dochodów z tytułu udziałów w tych kategoriach podatków, co w znaczącym stopniu może wpływać na pogłębianie się różnic międzyregionalnych. Mając na uwadze politykę spójności Unii Europejskiej oraz mechanizmy z tym związane, różnice międzyregionalne w zakresie bazy podatkowej mogą wydawać się niepokojące. Graficzną interpretację danych empirycznych dotyczących zmian poziomu omawianych dochodów zaprezentowano na rysunku 1. Szczegółową ilustrację sytuacji w zakresie dochodów gmin z tytułu udziału w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa razem w układzie powiatowym przedstawiono na rysunku 2.

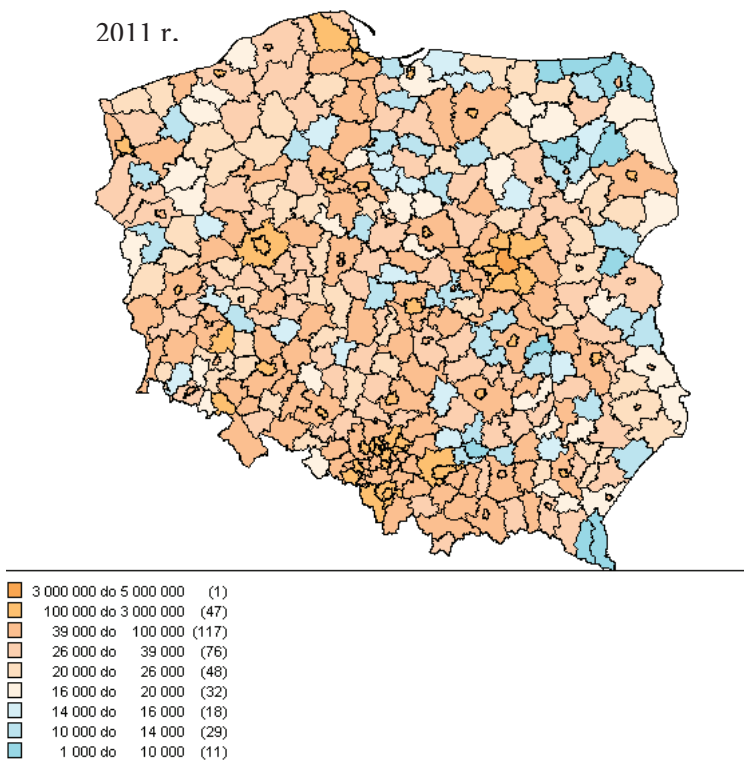
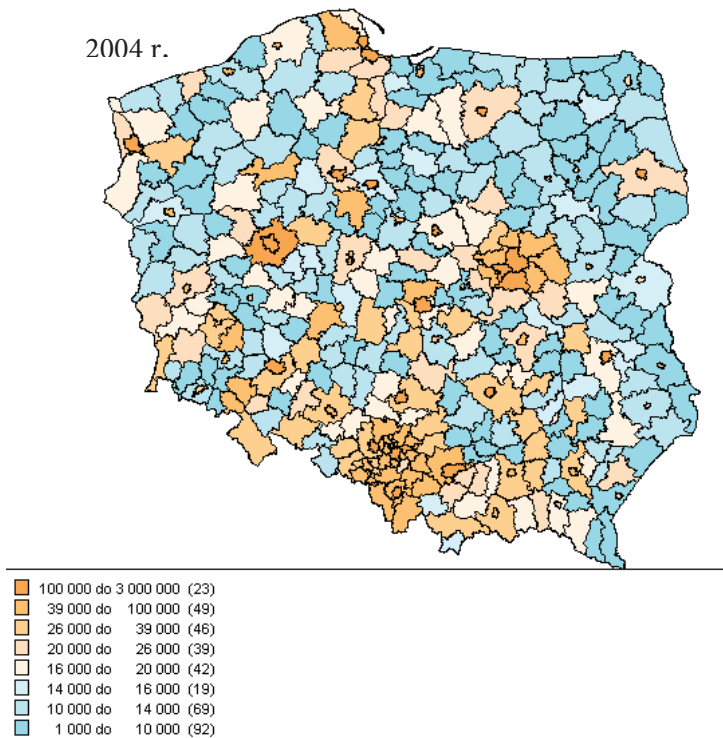
Rysunek 1. Dochody budżetów gmin z tytułu udziału w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa razem w układzie regionalnym (w tys. zł)

Źródło: K. Jarośniński, B. Opałka, *Zarządzanie zasobami publicznymi w warunkach gospodarki budżetowej samorządu terytorialnego w Polsce*, badanie statutowe, KES, SGH, Warszawa 2012.

Dochodami budżetów gmin z tytułu udziału w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa są: udziały w podatku dochodowym od osób fizycznych oraz z tytułu podatku od osób prawnych. Na podstawie danych empirycznych zestawionych w tabeli 1 oraz tabeli 2 można stwierdzić, że dochody z tytułu udziału w podatku od osób fizycznych odgrywają ważniejszą rolę w budżetach gminnych. Przykładowo w roku 2004 w regionie łódzkim udział podatków od osób fizycznych w ogólnej kwocie dochodów budżetowych z tytułu podatków stanowiących dochód budżetu państwa kształtował się na poziomie 93,1%, zaś w roku 2011 na poziomie 92,3%. W regionie mazowieckim tym samym czasie udziały te kształtowały się odpowiednio na poziomie 85,8% i 88,7%. W regionach słabiej rozwiniętych gospodarczo w roku 2004 udział ten kształtował się na poziomie przekraczającym 90%. W województwie podkarpackim wyniósł 91,1%, w województwie podlaskim – 92,5%, a w województwie lubelskim – 93,1%. W 2011 r. zależność dochodowa gmin od tej kategorii podatkowej zwiększyła się i wynosiła odpowiednio: 92,8%, 95,7% oraz 94,3%.

Rysunek 2. Dochody budżetów gmin z tytułu udziału w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa razem w układzie powiatowym (w tys. zł)

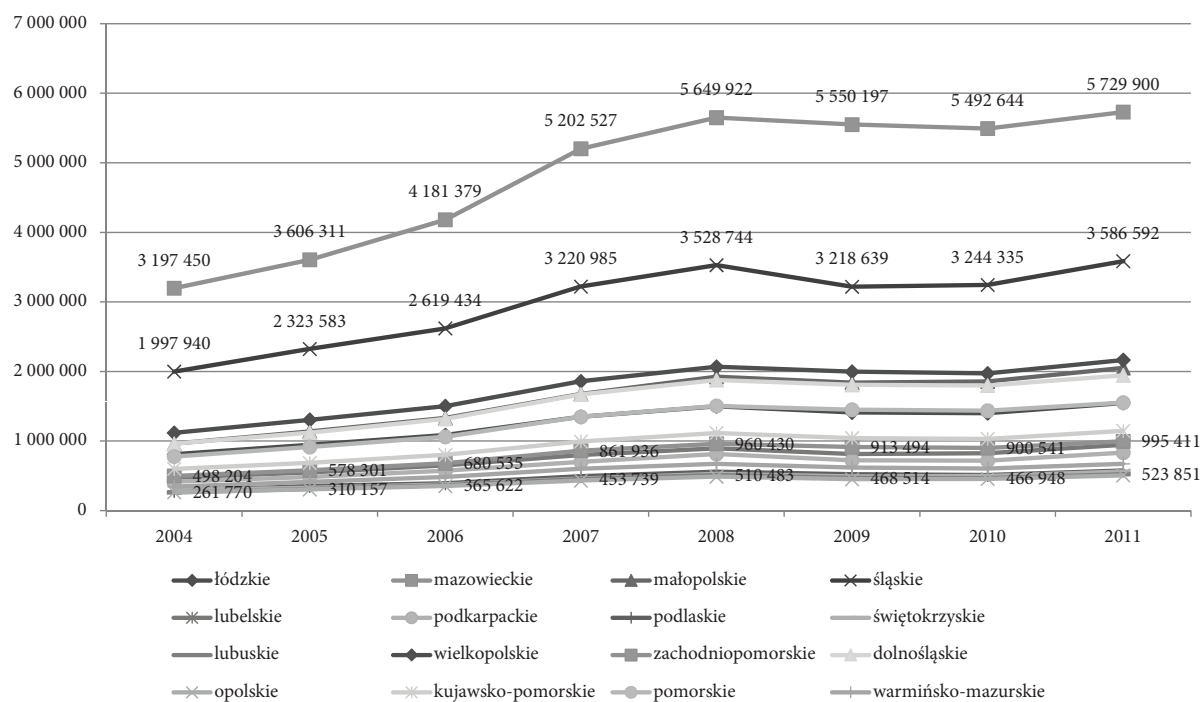
Źródło: K. Jarosiński, B. Opalka, op.cit.

Tabela 2. Dochody budżetów gmin z tytułu udziału w podatku dochodowym od osób fizycznych w układzie regionalnym (w tys. zł)

Wyszczególnienie	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Łódzkie	811 464	946 350	1 085 908	1 348 872	1 499 025	1 410 163	1 401 205	1 546 748
Mazowieckie	3 197 450	3 606 311	4 181 379	5 202 527	5 649 922	5 550 197	5 492 644	5 729 900
Małopolskie	961 528	1 138 763	1 331 917	1 676 803	1 924 499	1 840 606	1 857 049	2 051 172
Śląskie	1 997 940	2 323 583	2 619 434	3 220 985	3 528 744	3 218 639	3 244 335	3 586 592
Lubelskie	473 607	549 250	648 999	800 584	896 005	814 544	825 668	944 715
Podkarpackie	416 572	483 423	574 037	699 999	812 956	721 915	717 515	832 686
Podlaskie	283 122	352 222	393 406	493 674	558 916	523 250	510 996	575 891
Świętokrzyskie	296 862	329 331	376 041	461 948	528 107	491 608	498 548	562 654
Lubuskie	261 770	310 157	365 622	453 739	510 483	468 514	466 948	523 851
Wielkopolskie	1 117 565	1 304 092	1 502 281	1 859 486	2 067 918	1 997 265	1 971 965	2 165 380
Zachodniopomorskie	498 204	578 301	680 535	861 936	960 430	913 494	900 541	995 411
Dolnośląskie	962 376	1 120 887	1 318 893	1 669 336	1 876 989	1 808 397	1 798 944	1 944 725
Opolskie	264 046	304 721	352 517	431 603	488 318	451 028	455 476	506 160
Kujawsko-pomorskie	599 233	685 169	801 727	993 540	1 116 017	1 042 866	1 031 743	1 147 074
Pomorskie	777 211	914 840	1 060 359	1 348 502	1 504 904	1 450 696	1 436 341	1 551 831
Warmińsko-mazurskie	344 162	411 729	482 714	602 933	671 531	619 795	605 300	672 366

Źródło: K. Jarosiński, B. Opałka, op.cit.

Rysunek 3. Dochody budżetów gmin z tytułu udziału w podatku dochodowym od osób fizycznych w układzie regionalnym (w tys. zł)

Źródło: K. Jarosiński, B. Opałka, op.cit.

Na tle przedstawionych rozważań istotne znaczenie ma analiza udziału dochodów z tytułu udziału w podatku dochodowym od osób fizycznych w dochodach ogółem budżetów gmin w układzie regionalnym. Szczegółowe dane dotyczące tego zagadnienia zamieszczono w tabeli 3. W roku 2004 najwyższym udziałem charakteryzowało się województwo mazowieckie – 26,7%. Udział ten w całym omawianym okresie utrzymywał się na zbliżonym poziomie, osiągając najwyższą wartość w roku 2008, tj. 28,6%. Również wysoki poziom omawianego wskaźnika odnotowano w województwie śląskim, gdzie wyniósł on w 2004 r. 21,4%, osiągając najwyższy poziom – 25,7% – w roku 2008. Najniższy poziom wskaźnika w roku 2004 odnotowano w województwie podkarpackim – 12,1%, niskie wartości występowały także w województwach lubelskim i warmińsko-mazurskim.

Tabela 3. Udział dochodów z tytułu udziału w podatku dochodowym od osób fizycznych w dochodach ogółem budżetów gmin w układzie regionalnym (w %)

Wyszczególnienie	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Łódzkie	17,7	18,7	19,0	21,4	21,5	19,3	18,1	19,1
Mazowieckie	26,7	25,5	25,3	28,1	28,6	27,9	26,0	25,4
Małopolskie	16,7	17,3	17,8	19,6	20,9	18,9	17,1	18,3
Śląskie	21,4	22,6	23,2	25,3	25,7	23,1	21,3	22,6
Lubelskie	13,2	13,8	14,6	16,4	16,9	14,6	13,1	14,0
Podkarpackie	12,1	12,3	12,8	14,2	15,1	12,8	10,8	12,3
Podlaskie	13,8	14,9	14,9	17,3	17,8	14,8	13,3	14,3
Świętokrzyskie	14,3	14,0	13,9	16,2	16,6	14,1	12,2	13,6
Lubuskie	14,6	14,6	16,0	17,2	19,1	16,3	15,2	16,7
Wielkopolskie	18,4	18,7	19,7	21,3	21,6	20,6	19,1	19,7
Zachodniopomorskie	15,7	15,8	16,8	19,0	19,6	18,0	17,0	17,5
Dolnośląskie	16,8	17,2	17,7	20,1	22,0	20,6	18,2	18,4
Opolskie	15,3	15,4	16,0	17,6	18,8	17,1	15,7	17,0
Kujawsko-pomorskie	16,0	16,1	16,8	18,5	18,9	17,3	16,0	16,9
Pomorskie	17,4	18,3	18,4	20,4	21,7	20,8	17,9	18,5
Warmińsko-mazurskie	13,4	14,1	14,7	16,6	17,1	15,4	13,5	14,0

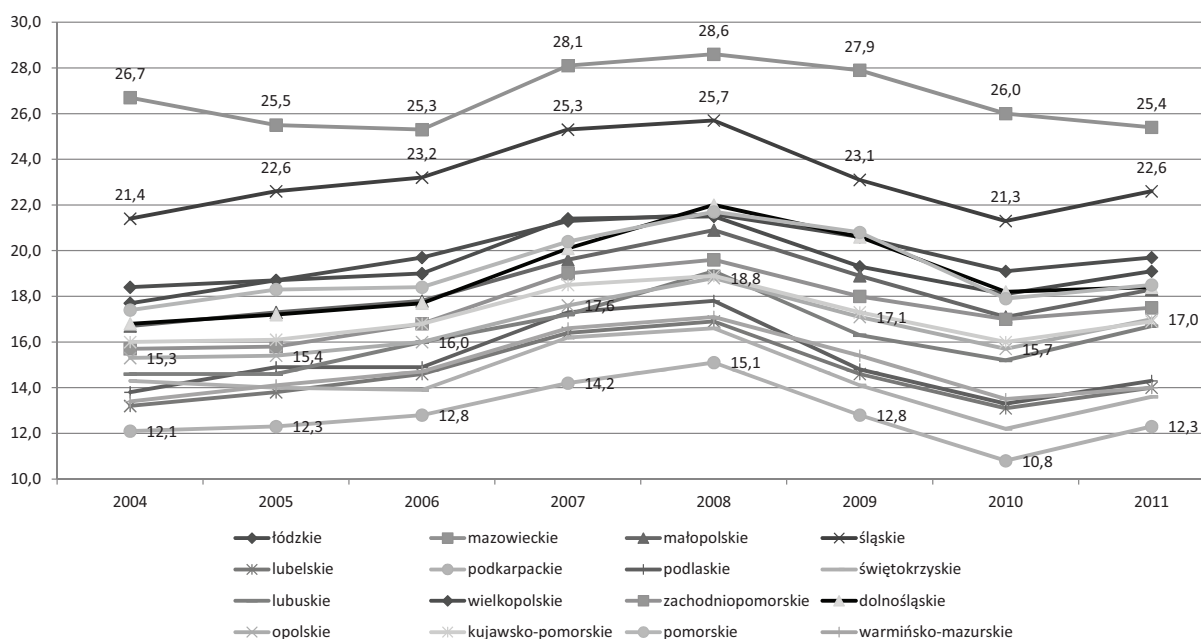
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych, op.cit.

Udział gmin w dochodach podatkowych stanowiących dochody budżetu państwa stanowi jedno z ważniejszych źródeł zasilania finansowego. Udziały te nie tylko są przedmiotem oddziaływania czynników o charakterze ekonomicznym, ale należą też do sfery oddziaływania czynników o charakterze regulacyjnym. Występuje tutaj istotny problem ustalenia zasad podziału dochodów podatkowych w formie

podatków: dochodowego od osób fizycznych oraz dochodowego od osób prawnych. Ustalenie zasad podziału stanowi rezultat poszukiwania możliwości wyboru optymalnej ścieżki finansowania zadań na poziomie państwa oraz jednostek samorządu terytorialnego. Konsensus dotyczący struktury podziału wspomnianych dochodów jest swoistą umową społeczną, zgodnie z którą część dochodów wypracowanych na terenie gminy powraca do niej za pomocą systemu redystrybucyjnego państwa.

Ilustrację graficzną udziału dochodów z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych w dochodach ogółem budżetów gmin w układzie przestrzennym regionów przedstawiono na rysunku 4. Charakterystykę udziału dochodów gmin w układzie powiatowym z tytułu udziału w podatku dochodowym od osób fizycznych w dochodach ogółem budżetów gmin przedstawiono na rysunku 5.

Rysunek 4. Udział dochodów gmin z tytułu udziału w podatku dochodowym od osób fizycznych w dochodach ogółem budżetów gmin w układzie regionalnym (w %)

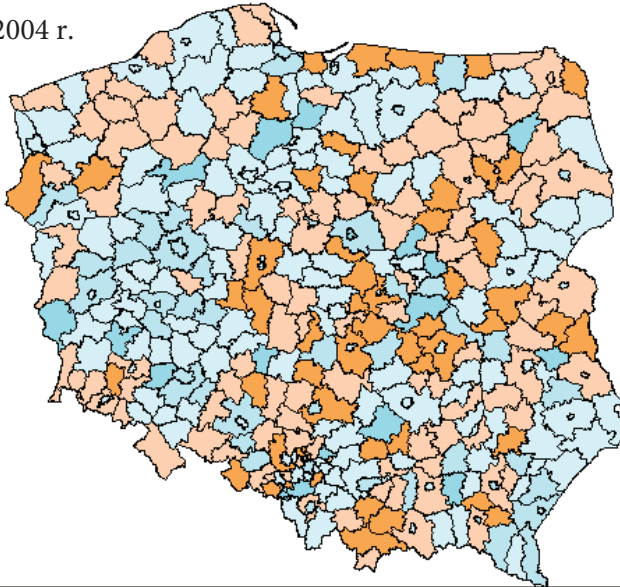

Źródło: K. Jarosiński, B. Opałka, op.cit.

W latach 2004–2011 nastąpił znaczący wzrost udziału podatku dochodowego od osób fizycznych w dochodach ogółem. W roku bazowym 2004 tylko w niewielkiej liczbie powiatów (53) udział podatku od osób fizycznych w dochodach z tytułu udziału w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa w dochodach ogółem gmin kształtował się w przedziale od 97,0% do 99,9%. Największą grupę gmin, badanych pod kątem dochodów podatkowych, stanowiły gminy o wartości omawianego wskaźnika w przedziale od 90,0% do 95,0%.

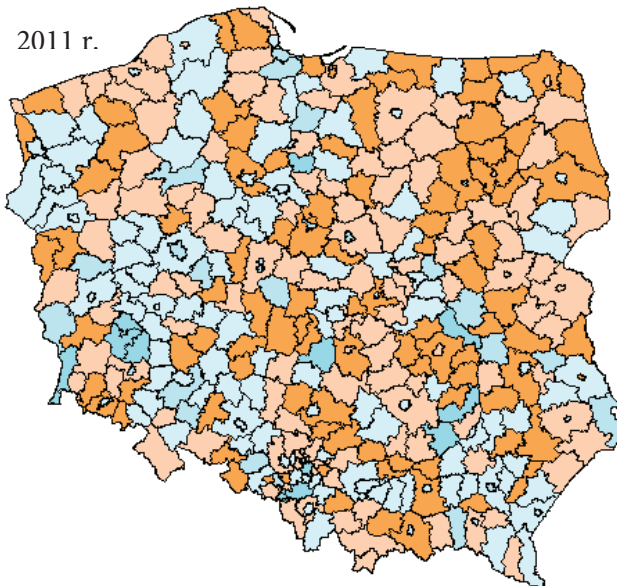
Rysunek 5. Udział dochodów gmin z tytułu podatku od osób fizycznych w dochodach gmin z tytułu udziału w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa razem (w %)

2004 r.

97 do 100	(53)
95 do 97	(109)
90 do 95	(152)
85 do 90	(47)
67,8 do 85	(18)

2011 r.

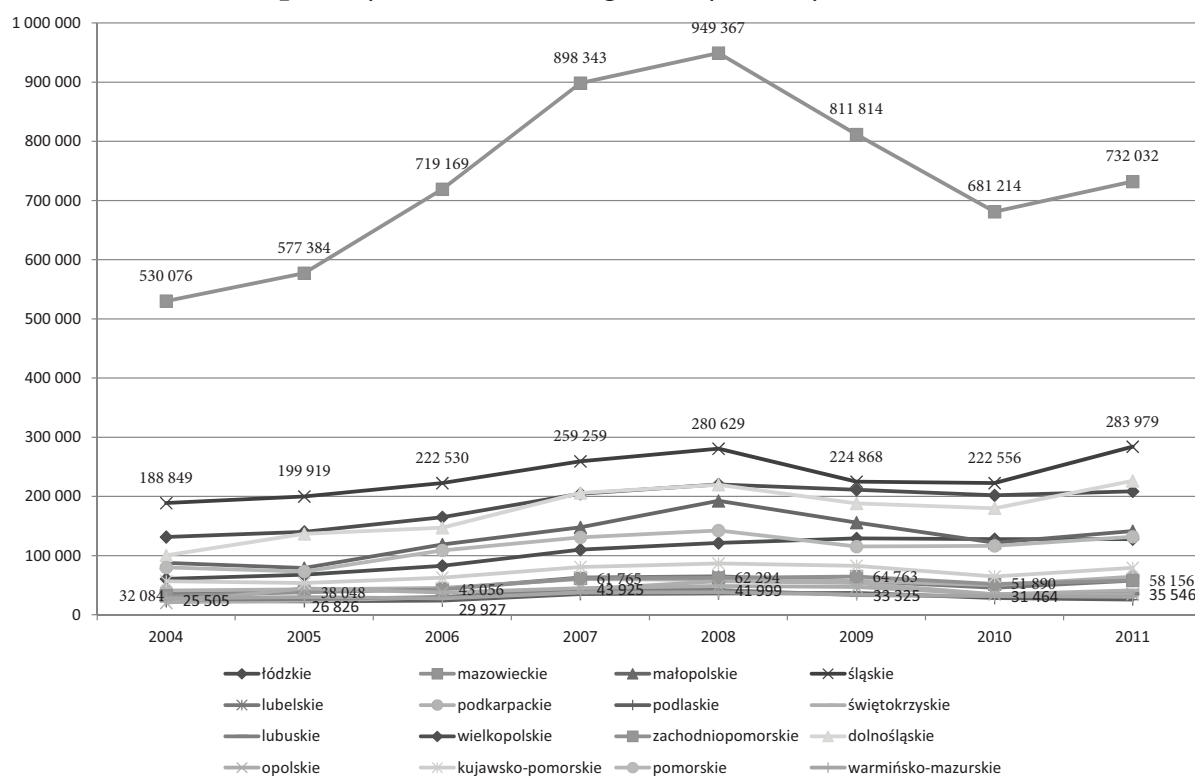

97 do 100	(98)
95 do 97	(120)
90 do 95	(124)
85 do 90	(25)
40 do 85	(12)

Źródło: K. Jaroński, B. Opalka, op.cit.

W ostatnim roku uwzględnionym w analizie (2011) w przedziale wartości wskaźnika 90,0–95,0% odnotowano 124 powiatowe jednostki samorządu terytorialnego, w których objęto badaniem dochody budżetowe gmin. W latach 2004–2011 nastąpiło znaczące przesunięcie pewnej części jednostek samorządu terytorialnego do wyższych przedziałów wartości wskaźnika. Wzrost dochodów podatkowych gmin z tytułu udziału w podatku od osób fizycznych stanowiącym dochody budżetu państwa znaczący sposób poprawił sytuację dochodową gmin i ją utrwalił. W rezultacie w miarę upływu czasu rozwiązania systemowe doprowadziły do zachowania na terenie gmin większej części wypracowanych dochodów.

Rysunek 6. Dochody budżetów gmin z tytułu udziału w podatku dochodowym od osób prawnych w układzie regionalnym (w tys. zł)

Źródło: K. Jarosiński, B. Opałka, op.cit.

Jak wynika z materiału empirycznego, dochody gmin z tytułu udziału w podatku dochodowym od osób prawnych nie stanowią zbyt istotnej wielkości w strukturze dochodów budżetowych gmin. Przyczyny takiego zjawiska są dość złożone i odnoszą się bezpośrednio do warunków gospodarowania przedsiębiorstw. Zysk nie stanowi dla przedsiębiorstwa najważniejszego kryterium oceny ich działalności i z tego powodu, nawet przy stosunkowo wysokich przychodach przedsiębiorstw, rentowność i co za tym idzie – wolumen podatku dochodowego mogą być stosunkowo niskie.

Zmiany w podejściu do kryteriów oceny działalności przedsiębiorstwa sprawiają, że tradycyjne mierniki oceny działalności zastępowane są nowymi, jak choćby mierniki wartości przedsiębiorstwa. Taka tendencja nie jest na świecie zjawiskiem nowym, wiąże się bowiem z chęcią zatrzymania w przedsiębiorstwie możliwie największej części wypracowanej nadwyżki z jednoczesnym ograniczeniem zobowiązań o charakterze podatkowym. W Polsce w układzie przestrzennym regionów obserwuje się wyraźne zróżnicowanie rozmieszczenia funkcji gospodarczych. Pochodną takiego rozmieszczenia działalności gospodarczej są odnotowane w gminach dochody z tytułu wymienionego wyżej podatku.

Tabela 4. Dochody budżetów gmin z tytułu udziału w podatku dochodowym od osób prawnych w układzie regionalnym (w tys. zł)

Wyszczególnienie	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Łódzkie	60 741	67 646	82 870	110 052	121 347	129 171	127 907	127 953
Mazowieckie	530 076	577 384	719 169	898 343	949 367	811 814	681 214	732 032
Małopolskie	87 758	79 006	118 781	147 775	192 502	155 856	121 908	141 592
Śląskie	188 849	199 919	222 530	259 259	280 629	224 868	222 556	283 979
Lubelskie	35 330	41 131	43 663	62 932	65 187	56 995	45 829	57 574
Podkarpackie	40 938	43 085	45 430	60 446	58 938	57 262	50 075	64 519
Podlaskie	22 930	22 788	23 867	34 921	35 878	36 947	28 203	25 763
Świętokrzyskie	21 306	23 814	29 734	43 073	56 572	53 797	34 531	41 363
Lubuskie	25 505	26 826	29 927	43 925	41 999	33 325	31 464	35 546
Wielkopolskie	131 510	140 053	165 001	204 756	220 446	211 290	201 912	208 574
Zachodniopomorskie	32 084	38 048	43 056	61 765	62 294	64 763	51 890	58 156
Dolnośląskie	100 369	136 878	147 157	205 939	219 822	188 383	180 079	226 245
Opolskie	20 257	44 536	37 554	45 034	48 802	46 933	34 616	35 111
Kujawsko-pomorskie	56 628	53 709	62 617	80 909	86 661	82 767	64 770	79 347
Pomorskie	79 989	73 186	108 844	130 933	142 420	115 336	116 566	131 971
Warmińsko-mazurskie	27 893	29 855	27 729	37 621	38 039	34 081	31 830	30 479

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych, op.cit.

Rezultatem przedstawionej sytuacji jest bardzo niski udział dochodów gmin z tytułu udziału w podatku dochodowym od osób prawnych w dochodach ogółem budżetów gmin. W roku 2004 udział ten w większości regionów kształtował się na poziomie od 1% do 2%. Jedynie w województwach mazowieckim oraz wielkopolskim osiągał on nieco wyższy poziom i wynosił odpowiednio 4,4% oraz 2,2%. W latach 2004–2011 sytuacja w tym zakresie nie uległa istotniejszym zmianom. Omawiana kategoria dochodów budżetowych gmin nadal posiada raczej marginalny charakter. Województwem o najwyższym wskaźniku w tym zakresie nadal pozostawał region mazowiecki, jednakże wartość wskaźnika w roku 2011 wynosiła już tylko 3,2%.

Poziom 2% udziału przekroczone zostały w regionie dolnośląskim. W pozostałych regionach oscylował pomiędzy 1% a 2%, z wyjątkiem województwa podlaskiego, gdzie uległ obniżeniu do poziomu 0,6%. Udziały dochodów związanych z podatkiem dochodowym od osób prawnych w dochodach ogółem budżetów gmin w układzie regionalnym przedstawiono w tabeli 5 oraz na rysunku 7. W omawianym okresie dochody z tego tytułu wyraźnie podlegały wahaniom zgodnie z ogólnymi warunkami gospodarowania oraz wpływem zjawisk kryzysowych występujących na świecie.

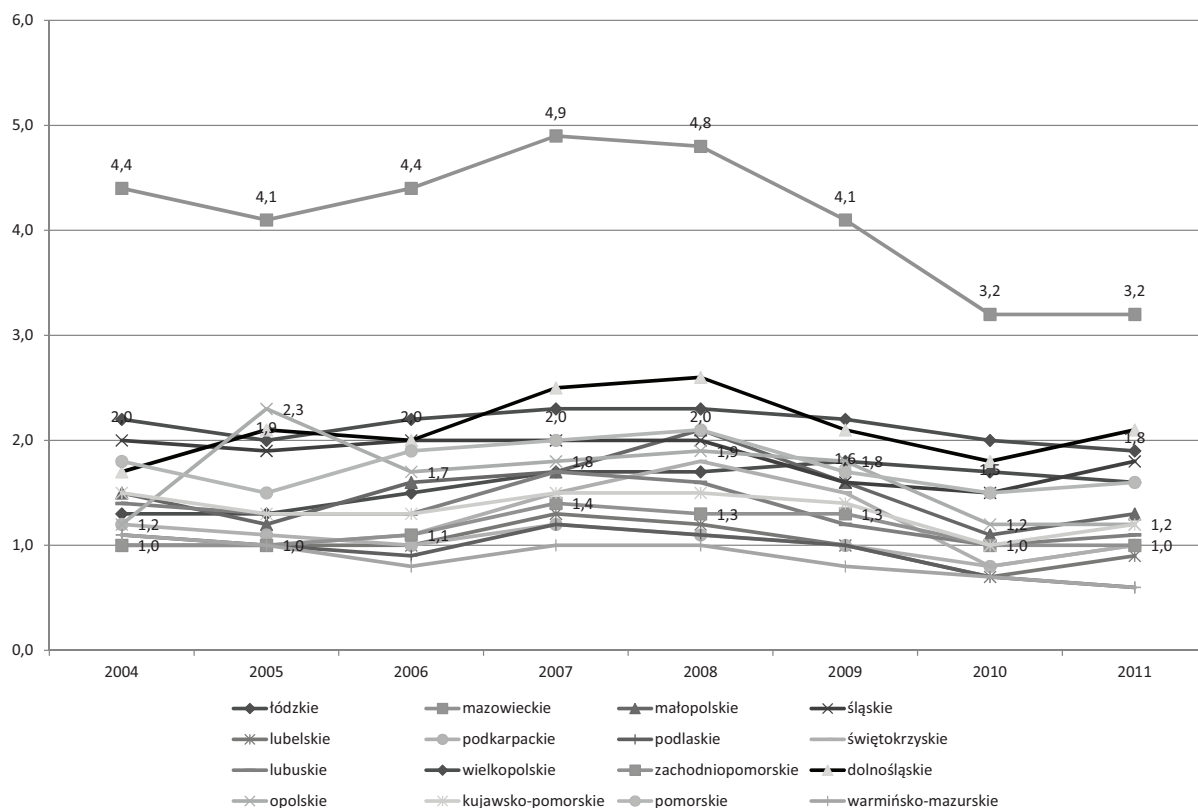
Tabela 5. Udział dochodów z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych w dochodach ogółem budżetów gmin w układzie regionalnym (w %)

Wyszczególnienie	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Łódzkie	1,3	1,3	1,5	1,7	1,7	1,8	1,7	1,6
Mazowieckie	4,4	4,1	4,4	4,9	4,8	4,1	3,2	3,2
Małopolskie	1,5	1,2	1,6	1,7	2,1	1,6	1,1	1,3
Śląskie	2,0	1,9	2,0	2,0	2,0	1,6	1,5	1,8
Lubelskie	1,0	1,0	1,0	1,3	1,2	1,0	0,7	0,9
Podkarpackie	1,2	1,1	1,0	1,2	1,1	1,0	0,8	1,0
Podlaskie	1,1	1,0	0,9	1,2	1,1	1,0	0,7	0,6
Świętokrzyskie	1,0	1,0	1,1	1,5	1,8	1,5	0,8	1,0
Lubuskie	1,4	1,3	1,3	1,7	1,6	1,2	1,0	1,1
Wielkopolskie	2,2	2,0	2,2	2,3	2,3	2,2	2,0	1,9
Zachodniopomorskie	1,0	1,0	1,1	1,4	1,3	1,3	1,0	1,0
Dolnośląskie	1,7	2,1	2,0	2,5	2,6	2,1	1,8	2,1
Opolskie	1,2	2,3	1,7	1,8	1,9	1,8	1,2	1,2
Kujawsko-pomorskie	1,5	1,3	1,3	1,5	1,5	1,4	1,0	1,2
Pomorskie	1,8	1,5	1,9	2,0	2,1	1,7	1,5	1,6
Warmińsko-mazurskie	1,1	1,0	0,8	1,0	1,0	0,8	0,7	0,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych, op.cit.

O ile w układzie regionalnym wyniki analizy uległy pewnemu spłaszczeniu, o tyle analiza gmin w układzie powiatowym pozwala zauważyć, że niektóre gminy w Polsce charakteryzowały się zdecydowanie wyższym udziałem dochodów z podatku dochodowego od osób prawnych w sumie dochodów budżetów gmin wynikających z partycypacji gmin w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa. Badając wewnętrzną strukturę tej grupy dochodów podatkowych (udziały w podatkach budżetu państwa), należy zauważyć, że pomiędzy gminami w Polsce występują daleko idące różnice w tej strukturze.

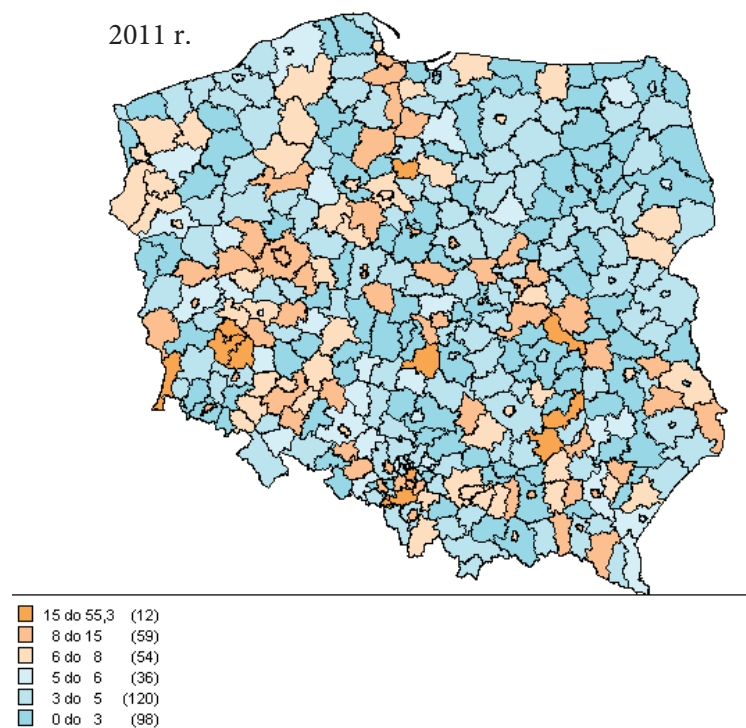
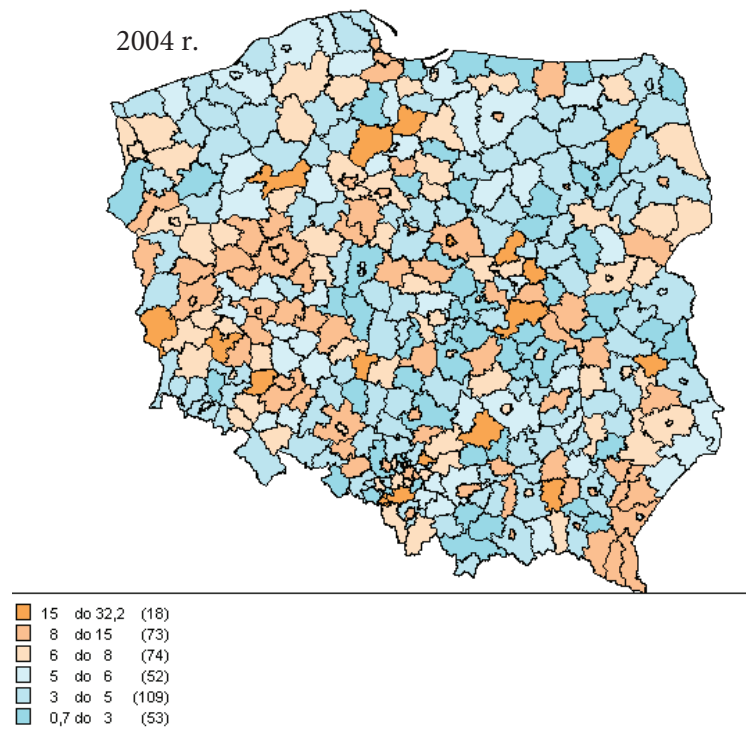
Rysunek 7. Udział dochodów z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych w dochodach ogółem budżetów gmin w układzie regionalnym (w %)

Źródło: K. Jarosiński, B. Opałka, op.cit.

Relatywnie wyższy udział występował w roku 2004 w gminach regionów małopolskiego, śląskiego, mazowieckiego, a także na terenach regionu podkarpackiego. W tym zakresie już w 2004 r. zaobserwowano występowanie znaczących różnic wewnątrzregionalnych. Zjawisko to należy uznać za normalne z uwagi na naturalną tendencję lokalizacji przedsiębiorstw w ośrodkach miejskich. Te właśnie miasta stanowiły ważne ośrodki wzrostu, które generowały relatywnie wyższe dochody podatkowe od osób prawnych. Nie należy jednak traktować powyższego stwierdzenia jako bezwzględnie obowiązującej reguły. Zgodnie z materiałem empirycznym zaobserwowano występowanie gmin o stosunkowo wysokim poziomie udziału podatku od osób prawnych w dochodach podatkowych gmin również na obszarach o zabudowie ekstensywnej i niskim poziomie zagospodarowania. Podobna sytuacja miała miejsce w roku 2011, przy czym w całej zbiorowości gmin zaobserwowano niewielki spadek udziału omawianej kategorii dochodów w sumie dochodów gmin z tytułu podatków stanowiących dochody budżetu państwa.

Rysunek 8. Udział dochodów z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych w dochodach gmin z tytułu udziału w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa razem (w %)

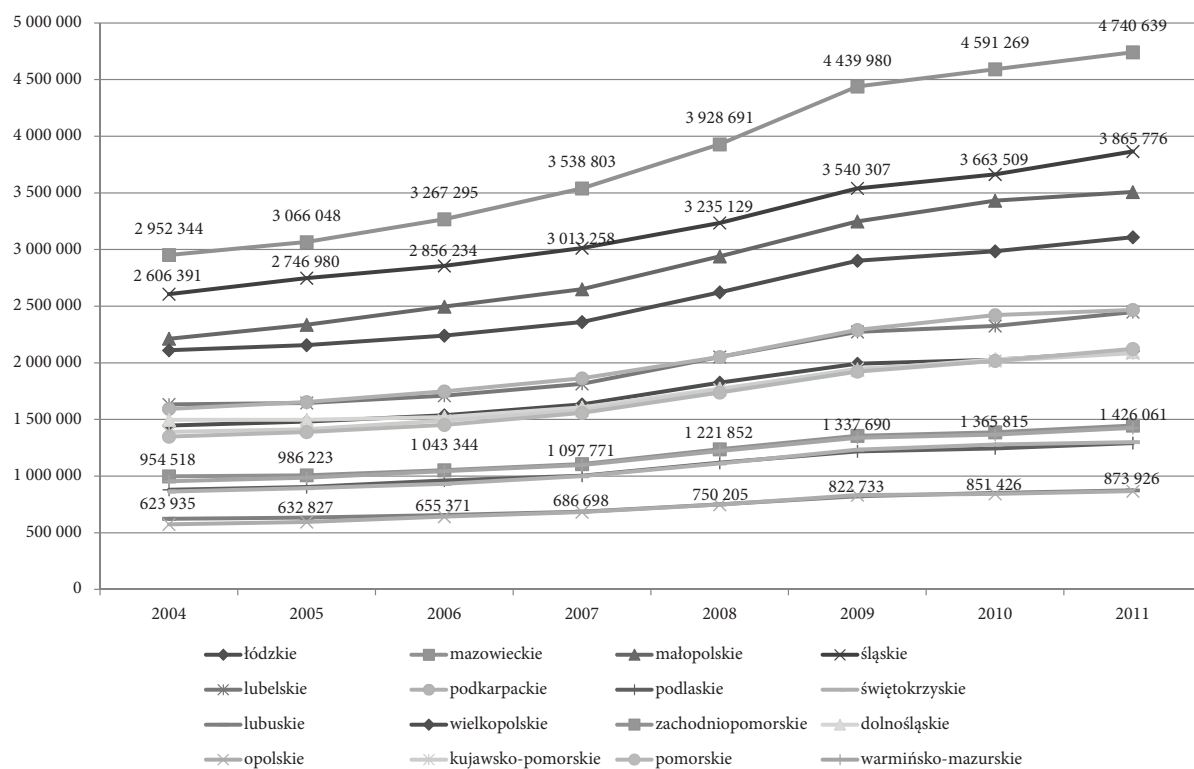
Źródło: K. Jarosiński, B. Opałka, op.cit.

Tabela 6. Dochody budżetów gmin z tytułu subwencji ogółem w układzie regionalnym (w tys. zł)

Wyszczególnienie	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Łódzkie	1 446 350	1 481 047	1 536 379	1 632 640	1 825 422	1 992 294	2 027 890	2 104 548
Mazowieckie	2 952 344	3 066 048	3 267 295	3 538 803	3 928 691	4 439 980	4 591 269	4 740 639
Małopolskie	2 212 964	2 336 265	2 495 573	2 649 763	2 939 188	3 248 510	3 431 576	3 507 254
Śląskie	2 606 391	2 746 980	2 856 234	3 013 258	3 235 129	3 540 307	3 663 509	3 865 776
Lubelskie	1 632 887	1 646 040	1 710 504	1 815 012	2 051 861	2 272 886	2 325 453	2 448 206
Podkarpackie	1 593 622	1 654 172	1 748 178	1 862 792	2 051 077	2 290 913	2 420 850	2 467 468
Podlaskie	878 943	903 418	961 304	1 003 884	1 118 177	1 217 970	1 244 003	1 291 711
Świętokrzyskie	864 584	893 682	931 423	998 999	1 112 291	1 233 381	1 279 018	1 300 567
Lubuskie	623 935	632 827	655 371	686 698	750 205	822 733	851 426	873 926
Wielkopolskie	2 110 092	2 156 334	2 240 327	2 360 729	2 622 758	2 900 720	2 984 698	3 108 876
Zachodniopomorskie	997 945	1 007 695	1 052 024	1 105 790	1 236 419	1 355 533	1 386 463	1 446 401
Dolnośląskie	1 497 327	1 497 101	1 521 997	1 606 538	1 772 363	1 936 805	2 030 030	2 094 557
Opolskie	573 784	595 241	641 585	682 216	747 878	832 052	843 691	866 454
Kujawsko-pomorskie	1 390 130	1 413 938	1 490 744	1 580 267	1 764 193	1 947 451	2 016 681	2 085 081
Pomorskie	1 348 048	1 388 788	1 451 890	1 557 364	1 737 551	1 922 406	2 017 273	2 123 214
Warmińsko-mazurskie	954 518	986 223	1 043 344	1 097 771	1 221 852	1 337 690	1 365 815	1 426 061

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Warszawa 2012.

Rysunek 9. Dochody budżetów gmin z tytułu subwencji ogółem w układzie regionalnym (w tys. zł)

Źródło: K. Jarosiński, B. Opalka, op.cit.

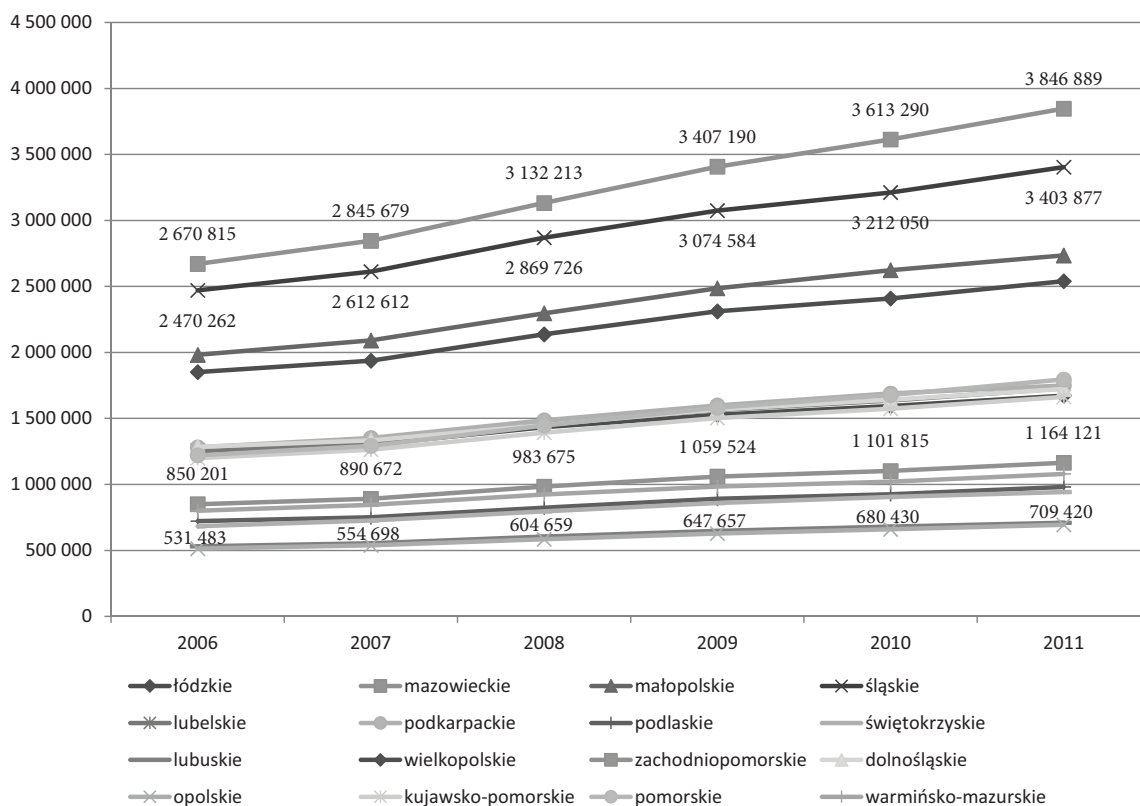
Kolejną kategorią dochodów, która w strukturze dochodów ogółem gmin odgrywa istotną rolę, jest subwencja ogólna. Subwencja ogólna składa się z kilku strumieni pieniężnych. Zgodnie z regulacjami prawnymi w skład subwencji ogólnej wchodzi następujące części: oświatowa, wyrównawcza i równoważąca. Najważniejsza z nich jest część oświatowa. W roku 2004 przykładowo w regionie śląskim subwencja oświatowa stanowiła 94,7% wartości subwencji ogółem. W tym samym czasie w regionie łódzkim wartość subwencji oświatowej stanowiła 84,8%, a w regionie podlaskim – 82,2%. W roku 2011 udział subwencji oświatowej w subwencji ogólnej w regionie łódzkim kształtował się na poziomie 79,5%, w regionie śląskim – 88,1%, zaś w województwie podlaskim – 75,9%. Mechanizm zasilania budżetów gmin w oparciu o system subwencjonowania ma na celu zapewnienie stabilnych źródeł finansowania zadań oświatowych i wyeliminowania możliwych sytuacji niezrealizowania części zadań. W praktyce mechanizm subwencjonowania nie zawsze spełniał swoje zadanie, co skutkowało koniecznością przekazywania części środków budżetowych gmin na dofinansowania zadań o charakterze oświatowym. Szczegółowe dane charakteryzujące przepływy pieniężne z tytułu subwencji ogólnej w gminach w układzie regionalnym przedstawiono w tabeli 6 oraz na rysunku 9, a z tytułu subwencji oświatowej – w tabeli 7 oraz na rysunku 10.

Tabela 7. Dochody budżetów gmin z tytułu subwencji oświatowej w układzie regionalnym (w tys. zł)

Wyszczególnienie	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Łódzkie	1 226 517	1 301 907	1 433 192	1 528 145	1 594 018	1 672 598
Mazowieckie	2 670 815	2 845 679	3 132 213	3 407 190	3 613 290	3 846 889
Małopolskie	1 981 397	2 090 860	2 296 566	2 485 984	2 623 195	2 734 946
Śląskie	2 470 262	2 612 612	2 869 726	3 074 584	3 212 050	3 403 877
Lubelskie	1 257 995	1 315 212	1 456 011	1 562 286	1 635 745	1 727 263
Podkarpackie	1 280 918	1 351 757	1 486 418	1 598 828	1 688 901	1 749 335
Podlaskie	722 365	751 033	823 801	890 730	925 871	981 264
Świętokrzyskie	684 119	726 803	796 528	859 282	905 911	942 779
Lubuskie	531 483	554 698	604 659	647 657	680 430	709 420
Wielkopolskie	1 850 896	1 937 323	2 137 020	2 311 109	2 408 858	2 539 860
Zachodniopomorskie	850 201	890 672	983 675	1 059 524	1 101 815	1 164 121
Dolnośląskie	1 284 312	1 333 203	1 451 150	1 567 512	1 641 711	1 722 796
Opolskie	513 377	538 968	584 807	627 794	659 909	694 283
Kujawsko-pomorskie	1 199 180	1 263 289	1 392 337	1 502 820	1 574 490	1 663 665
Pomorskie	1 221 260	1 292 069	1 446 261	1 581 065	1 676 699	1 795 077
Warmińsko-mazurskie	800 549	845 098	923 413	983 170	1 020 780	1 080 037

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych, op.cit.

Rysunek 10. Dochody budżetów gmin z tytułu subwencji oświatowej w układzie regionalnym (w tys. zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych, op.cit.

Po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej jednym z ważniejszych źródeł dochodów budżetów gmin stały się środki przekazywane w ramach polityki spójności UE. W szczególności należy zwrócić tu uwagę na środki przekazywane w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Spójności. Środki budżetowe UE są ważnym źródłem wspierania rozwoju społeczno-gospodarczego w Polsce na poziomie lokalnym. Na skutek łączenia środków unijnych oraz własnych odnotowano w badanym okresie wzrost stopy inwestycji w gminach. W przeważającej części inwestycje realizowane były w sferze infrastruktury społecznej oraz technicznej, co wyraźnie przyczyniło się do zmniejszenia luki infrastrukturalnej w Polsce. W trakcie badania zgromadzono dane liczbowe oraz podjęto analizę dochodów gmin związanych z realizacją projektów współfinansowanych ze środków UE. Wobec ograniczonej ciągłości danych w badaniu podjęto analizę obejmującą tylko lata 2010 oraz 2011.

Istotny walor poznawczy w aspekcie wpływu środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej na wspieranie procesów rozwoju społeczno-gospodarczego posiada analiza rzeczywistego wkładu tych środków w stosunku do dochodów i wydatków ogółem. W badaniu na potrzeby analizy wyodrębnione zostały dochody budżetowe

gmin wpływające z tytułu finansowania i współfinansowania programów i projektów unijnych, z wyłączeniem środków pochodzących ze źródeł krajowych. Istotne zatem było zbadanie, w jakim stopniu środki unijne przyczyniały się do współfinansowania zadań publicznych.

W gminnych jednostkach samorządu terytorialnego wykorzystanie środków unijnych na realizację zadań publicznych cechowało się istotnym zróżnicowaniem. W układzie regionalnym w roku 2010 wartościowo najwięcej środków przekazano gminom na terenie województwa mazowieckiego, a także śląskiego i małopolskiego. W ujęciu bezwzględnym stosunkowo niski poziom dofinansowania zanotowano w województwach zachodniopomorskim, opolskim oraz lubuskim. Szczególną pozycję po względem wykorzystania wsparcia w ramach funduszy strukturalnych zajmowało oraz zajmuje województwo mazowieckie. Dotyczy to zarówno poziomu przekazanego wsparcia, jak i najwyższej dynamiki wzrostu. Wyróżniającą się dynamikę, choć już nieco niższą, zaobserwowano w regionach śląskim i małopolskim. Również dość wysoką dynamikę zmian odnotowano w gminach zagregowanych dla województwa wielkopolskiego. W omawianej kategorii dochodów odnotowano tam wzrost na poziomie 79,9%.

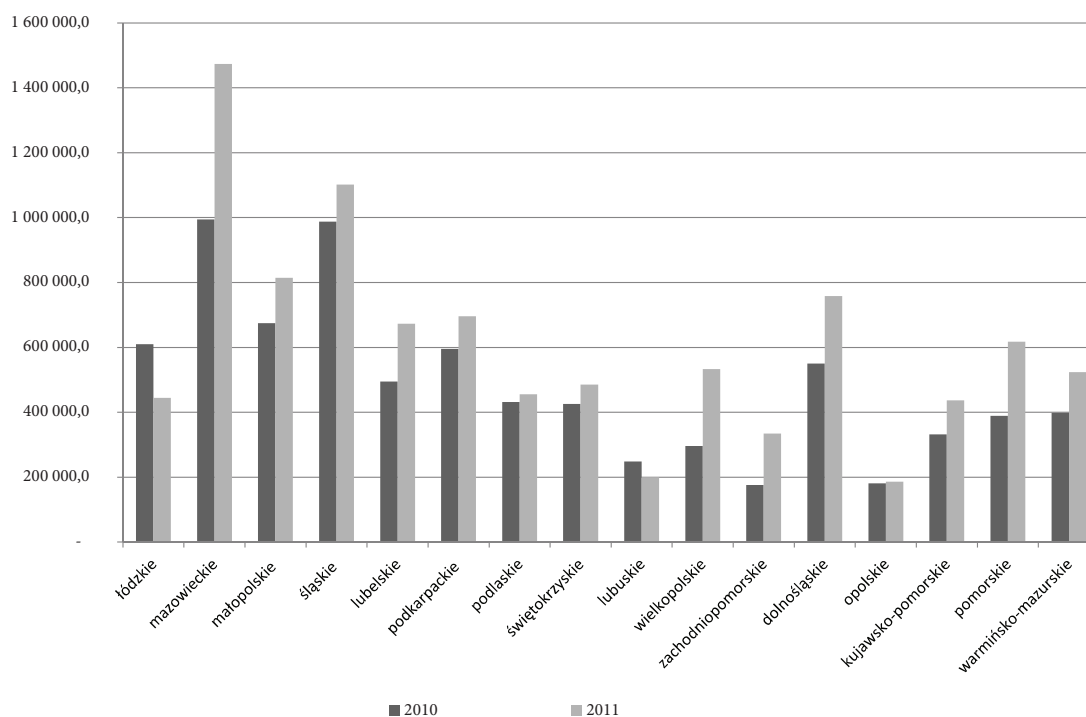
Tabela 8. Dochody budżetów gmin pozyskane z tytułu finansowania i współfinansowania programów i projektów unijnych (bez środków krajowych) w układzie regionalnym (w tys. zł)

Wyszczególnienie	2010	2011
Łódzkie	610 076,8	444 796,9
Mazowieckie	994 221,2	1 473 347,7
Małopolskie	674 288,7	814 317,5
Śląskie	987 531,2	1 101 767,4
Lubelskie	495 110,0	672 576,4
Podkarpackie	595 433,9	695 708,2
Podlaskie	431 720,1	455 170,2
Świętokrzyskie	425 692,1	485 785,2
Lubuskie	248 139,9	199 830,0
Wielkopolskie	296 297,5	533 172,3
Zachodniopomorskie	175 716,0	334 125,3
Dolnośląskie	550 130,2	758 633,0
Opolskie	181 173,0	185 758,1
Kujawsko-pomorskie	332 282,2	436 947,9
Pomorskie	389 284,5	617 727,9
Warmińsko-mazurskie	398 112,6	523 780,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych, op.cit.

W roku 2011 w odniesieniu do większości regionów zaobserwowano wzrost wysokości dochodów budżetowych wobec finansowania i współfinansowania programów i projektów unijnych. Szczególną sytuację odnotowano w województwie łódzkim. Przy stosunkowo wysokim poziomie dochodów unijnych w roku 2010 miał miejsce spadek tej kategorii dochodów o 27,1% w 2011 r. Spadek dochodów odnotowano również w województwie lubuskim. Jednoznaczna ocena przyczyn takich różnokierunkowych zmian jest utrudniona z uwagi na specyfikę warunków pozyskiwania wsparcia w ramach środków unijnych przez poszczególne gminy w zależności od uwarunkowań regionalnych, co w rezultacie wymagałoby szczegółowego przeanalizowania w ujęciu obszaru każdego z województw. Graficzną ilustrację zmian dochodów budżetów gmin w powyższej kategorii zaprezentowano na rysunku 11.

Rysunek 11. Dochody budżetów gmin pozyskane z tytułu finansowania i współfinansowania programów i projektów unijnych (bez środków krajowych) w układzie regionalnym (w tys. zł)

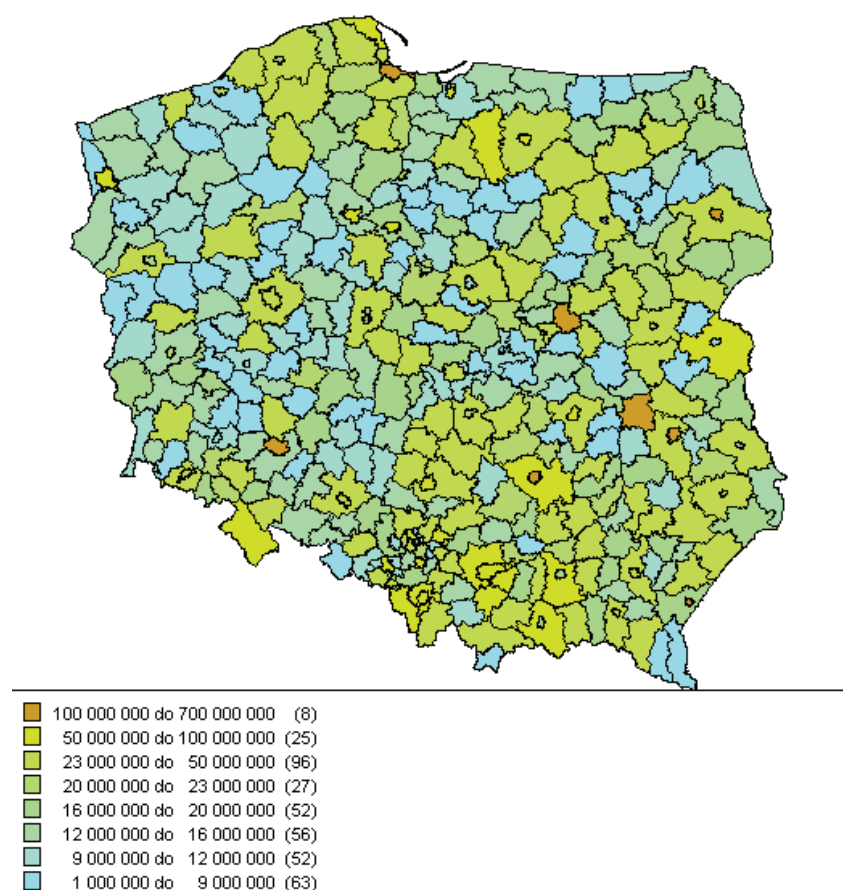
Źródło: K. Jaroński, B. Opałka, op.cit.

Na rysunku 12 zilustrowano sytuację w zakresie dochodów gmin z tytułu finansowania i współfinansowania programów i projektów unijnych w układzie powiatowym w 2011 r. Interesującym zjawiskiem jest koncentracja dochodów na obszarach powiatów zlokalizowanych na południu Polski, a także w części środkowowschodniej i północnej. Stosunkowo niski poziom dochodów w tej kategorii zaobserwowano

głównie na obszarach powiatów zachodniej części Polski. Podobną sytuację zaobserwowano również w gminach zlokalizowanych na terenach powiatów Polski północno-wschodniej.

Należy zaznaczyć, że na terenie Polski ogólnie odnotowano bardzo wysokie zróżnicowanie omawianych dochodów. Występowało ono w gminach w układzie powiatowym szczególnie w Polsce centralnej. Odrębne miejsce, jak już wspomniano, zajmowało m.st. Warszawa. Ponadto dość specyficzna sytuacja występowała w gminach znajdujących się w strefie metropolitalnej Warszawy. Na tych terenach nie odnotowano szczególnie wysokiego poziomu dochodów budżetowych z omawianej kategorii.

Rysunek 12. Dochody budżetów gmin pozyskane z tytułu finansowania i współfinansowania programów i projektów unijnych (bez środków krajowych) w układzie powiatowym w 2011 r. (w zł)

Źródło: K. Jarosiński, B. Opałka, op.cit.

Wnioski

Na podstawie przeprowadzonych badań należy stwierdzić, że analizowane kategorie dochodów przekazywanych budżetom gminnym z budżetu państwa nadal odgrywają ważną rolę w strukturze dochodów budżetowych gmin. Jako szczególnie istotny należy oceniać wzrost dochodów gmin z tytułu udziału w podatkach dochodowych stanowiących dochody budżetu państwa (głównie podatku dochodowego od osób fizycznych), który w znaczący sposób poprawił sytuację budżetową gmin po stronie dochodowej, a nawet ją utrwalił poprzez zagwarantowanie określonego zasobu finansowego, powiązanego z potencjałem gospodarczym, zasilającego budżety gminne. Wynika to w znacznej mierze z wprowadzanych rozwiązań systemowych w Polsce, które zmierzały do zatrzymania w gminach większej części wypracowanych dochodów sferze gospodarki realnej. Jak wskazują badania prowadzone w ujęciu przestrzennym, w rezultacie w latach 2004–2011 odnotowano wyraźne przemieszczenie pewnej części jednostek samorządu terytorialnego do wyższych przedziałów wartości wskaźników udziału dochodów związanych z podatkami dochodowymi w dochodach budżetowych ogółem.

Jak wynika z danych liczbowych oraz prowadzonych badań, Polska należy do grupy krajów, w których wolumen wsparcia przekazywanego z budżetu UE jest relatywnie wysoki. Z jednej strony oznacza to ogromną szansę prorozwojową, jednakże pełne wykorzystanie zarysowanych możliwości okazuje się trudniejsze, niż wynikałoby to z analiz odnoszących się do sposobów wykorzystania zasobów unijnych. Wspomniane wsparcie co do zasady należy uznać za korzystny mechanizm umożliwiający bezkosztowe wprowadzenie kapitału o charakterze bezzwrotnym do zróżnicowanych przedsięwzięć, w tym także projektów inwestycyjnych w jednostkach samorządu terytorialnego. W praktyce oznaczało to zwiększenie wolumenu inwestycji, w szczególności jeśli chodzi o zmniejszenie luki infrastrukturalnej, stanowiącej dobrze rozpoznaną i wyraźnie widoczną barierę rozwojową.

Należy podkreślić, że w gminach na terenie Polski odnotowano bardzo wysokie zróżnicowanie dochodów z tytułu dofinansowania projektów oraz programów współfinansowanych w ramach środków unijnych, w tym szczególnie widoczne było ono w gminach w układzie powiatowym w Polsce centralnej. Odrębnej ocenie należy poddać m.st. Warszawa, w którym zróżnicowanie funkcji lokalnych, regionalnych oraz krajowych sprawiło, że sytuacja dochodowa była zdecydowanie lepsza niż w pozostałych jednostkach samorządu terytorialnego w Polsce. Specyficzna sytuacja miała miejsce również w gminach strefy metropolitalnej Warszawy, gdzie

poziom dochodów budżetowych z omawianej kategorii nie był aż tak wysoki, jak można by się spodziewać.

Należy wskazać, że zjawiska kryzysowe na świecie, procesy integracyjne w Europie, a także trudności finansowe związane z nadmiernym długiem publicznym w strefie euro nakazują zachować dużą ostrożność przy ocenie możliwych dalszych scenariuszy rozwoju. Zgodnie z założeniami polityki spójności dochody budżetów jednostek samorządu terytorialnego powinny charakteryzować się wzrostem w kolejnym okresie programowania. Do takiej konkluzji skłaniają wyniki badań oraz sytuacja społeczno-gospodarcza w Polsce. Wobec zjawisk kryzysowych mających zasięg globalny, a które dosięgają również w coraz większym stopniu Polskę, można jednak mieć obawy, czy przyszły kształt budżetu UE i zakres wsparcia na rzecz rozwoju będą dotrzymane zgodnie z oczekiwaniami.

Słowa kluczowe:

finanse publiczne, rozwój regionalny, budżet

Keywords:

public finance, regional development, budget

Selected budgetary income of gminas transferred from national budget in Poland in spatial perspective (2004–2011)

After Poland's accession to EU regional and local development as well as public administration actions for improvement of conditions of living were tied with the necessity to invest heavily, especially in infrastructure. Providing necessary funds meant combining funds from different sources, particularly from public resources and from the EU budget.

In the present system of financing the tasks of local government, external income, transferred to the local government through national budget, is important part of development policy, even though it limits financial self-reliance of local government.

Income transferred to gminas from national budget, especially the gminas' share of personal income tax, still plays important part in their budgets.

The amount of money transferred to gminas to co-finance with EU different projects and programs shows large spatial differences which influences the level of investments, especially in infrastructure.

Les recettes fiscales des communes provenant du budget de l'État en termes géographiques en Pologne dans les années 2004–2011

Après l'adhésion de la Pologne à l'UE, le développement régional et local ainsi que les actions de l'administration publique afin d'améliorer les conditions de vie des habitants étaient associés à la nécessité d'engager des dépenses importantes, notamment dans les infrastructures. Pour assurer un financement adéquat des investissements, il était nécessaire de combiner les moyens provenant de différentes sources, en particulier des ressources propres et des ressources de l'UE. Dans l'évaluation du gouvernement local concernant l'importance des différentes sources de revenus du budget, c'est la liberté en terme de la collection de recettes fiscales qui reste significative. Cependant, il faut également faire attention aux dépenses. Dans le système actuel de financement des tâches de l'administration publique locale, les recettes externes, transférées aux collectivités locales à travers le budget de l'État, constituent une dimension importante de la politique de développement, en dépit de leur caractère restrictif en terme de l'indépendance financière de ces collectivités. A la suite des études effectuées, il convient de noter que les recettes fiscales des communes provenant du budget de l'État continuent de jouer un rôle important dans la structure des recettes municipales. Ce sont les recettes provenant des impôts sur le revenu, y compris sur les individus, qui sont d'une importance particulière. Une observation intéressante dans le cas des communes polonaises montre une très grande hétérogénéité spatiale des recettes provenant de projets et programmes cofinancés par les fonds de l'UE. Cette diversité détermine le niveau des investissements, en particulier ceux qui visent à réduire le déficit d'infrastructure. Depuis des années le déficit mentionné est un obstacle évident et significatif au développement. L'analyse de ce phénomène et les mesures appropriées sont d'une importance particulière face à la définition d'une future structure du budget de l'UE et à la détermination de la portée du soutien de l'UE pour le développement socio-économique des États membres.

Избранные доходы муниципальных бюджетов передаваемые из государственного бюджета в пространственном размещении в Польше в 2004–2011 годах

После вступления Польши в ЕС, региональное и местное развитие, а также действия государственного управления по улучшению жилищных условий были связаны с необходимостью понести значительные капитальные затраты, в основном в инфраструктуру. Обеспечение соответствующего финансирования требовало объединения ресурсов из разных источников, в особенности из собственных средств, а также ресурсов из бюджета ЕС.

По мнению органов местного самоуправления, касающегося значения отдельных источников бюджетных доходов, существенной остается свобода в сфере образования бюджетных средств, однако надо обращать внимание также на условия их расходования. При нынешней системе финансирования задач местного самоуправления доходы передаваемые единицам местного самоуправления из государственного бюджета являются одним из важных аспектов политики развития, не смотря на их ограничительный характер по отношению к финансовой независимости этих единиц.

В результате проведенного исследования следует отметить, что доходы переданные муниципальным бюджетам из государственного бюджета по-прежнему играют важную роль в структуре доходов муниципальных бюджетов. Особенно важны – доходы гмин являющиеся частью налогов на доходы физических лиц и представляющие собой доходы государственного бюджета.

Следует отметить также сверхвысокое пространственное дифференцирование доходов среди гмин в Польше по дофинансированию проектов и программ совместно финансируемых из средств Европейского Союза. Вышеуказанная дифференциация обуславливает уровень капиталовложений, в частности служивших уменьшению инфраструктурного разрыва, являющегося хорошо известным барьером развития. Исследование вышеуказанного явления и принятие соответствующих мер особо важно, принимая во внимание процесс формирования будущего бюджета ЕС и установления рамок для поддержки общественно-экономического развития стран-членов.